

Philosophiya. – Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Dragomanova, 2015. – Vyp.35 (48). – S.50–58.

11. Maiboroda A. N. Teoriya etnopolitiki v zapadnom obshchestvo-vedeniyi / A. N. Maiboroda. – Kiev: Naukova dumka, 1993. – 228 s.

12. Maksymenyuk M. Yu. Sotsialno-philosophskiy diskurs ethnonatsionalnykh konfliktiv ta umov yikh podolannya / M. Yu. Maksymenyuk // Sotsialni tekhnologiyi: Aktualni problemy teorii i praktyky. – Saporizhya: Klasychniy pryvatnyi universytet, 2011. – Vyp.49. – S.383–393.

13. Maksymenyuk M. Yu. Sotsialno-philosophskiy diskurs polietnichnogo sotsiumu / M. Yu. Maksymenyuk // Suchasne ukraïnske suspilstvo u vumirakh globalisatsiyi i yevrointegratsiyi. – Saporizhya: ZDIA, 2013. – S.22–26.

14. Malynovska O. A. Ukrayina, Yevropa, migratsiya: migratsiyi naselennya Ukrayiny v umovakh rozshyrennya YeS / O. A. Malynovska. – Kyiv: Blank-Press, 2004. – 171 s.

15. Materialy naukovoyi etnosotsiologichnoyi shkoly profesora Volodymyra Yevtukha. 2011–2012. – Kyiv: TOV «NVP «Interservis», 2012. – 178 s.

16. Natsionalnyi sklad naselennya Ukrayiny 2001 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://uk.wikipedia.org/wiki/Національний_склад_населення_України

17. Popovych M. V. Narisy istoriyi kultury Ukrayiny / M. V. Popovych. – Kyiv: «ArtEk», 1998. – 728 s.

18. Popovych Myroslav. Natsiya yak Gesellschaft i natsiya yak Gemeinschaft: ukraïnskyi i polskyi dosvid [Elektronnyi resurs] / Myroslav Popovych. – Rezhym dostupu: www.ji.lviv.ua/n13texts/popovych.htm

19. Rovenchak O. A. Mizhnarodna migratsiya: teoriya ta praktyka / O. A. Rovenchak, V. V. Volodko. – Lviv: Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, 2015. – 412 s.

20. Shypka N. Problema etnichnosti v naukovykh kontseptsyakh ta shkolakh / N. Shypka // Ukrayinska ideya: realiyi ta persektyvy rozvytku. – 2009. – Vyp.21. – S.193–196.

21. ASN 15th Annual Convention Program. 15–17 April 2010 // ASN NEWS. – Vol.6. – 108 p.

22. Dimitrijević Nenad. Managing Hated and Distrust: The Prognosis for Post-Conflict Settlement in Multiethnic Communities in the Former Yugoslavia / Nenad Dimitrijević, Petra Kovács. – Budapest: Open Society Institute, 2004. – 328 p.

23. Pozniak Oleksii. Problems of Migrant Integration in Ukraine [Electronic resource] / Oleksii Pozniak. – Mode of Access: <http://cadmus.eui.eu/.../browse?...POZNIAK%2C+Ole...>

24. Yevtuh Volodymyr. Russkiye in Ukraine: Myths Versus Realities or Vice Versa / Volodymyr Yevtuh // Ethnicity: Ukrainian Perspectives. General Introduction. – Warsaw–Kiev: DUX Sp. z o.o., 2013. – P.89–103.

25. Yevtuh.info. Ethnoencyclopedia [Electronic resource]. – Mode of Access: yevtuh.info

Kolesnichenko M. V., Chair of Sociology National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), ispu_npu@ukr.net

Study of ethnicity in Ukraine in context of western scientific discourse

The article deals with the work done by Ukrainian researchers of ethnic problems as a basis of their including into international scientific discourse with a certain accent upon possibilities of socio-philosophical paradigm. In the context special attention to structuring of researches, their institutionalization, upon significance of functioning of specialized journals and participation of Ukrainian researchers in international scientific events is paid.

Keywords: ethnicity, philosophical understanding of ethnicity, scientific discourse, socio-philosophical paradigm.

Kolesnichenko M. V., соискатель кафедры социологии, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), ispu_npu@ukr.net

Исследование этничности в Украине в контексте западного научного дискурса

Анализируются результаты исследований украинскими учеными этнических проблем как основы для их включения в международный научный дискурс с определенным акцентом на возможностях социофилософской парадигмы. В этом контексте особое внимание обращается на структурирование исследований, их институционализацию, на важность функционирования специальных изданий и участие украинских исследователей в международных научных мероприятиях.

Ключевые слова: этничность, философское осмысление этничности, научный дискурс, социофилософская парадигма.

* * *

УДК 122+114+141+316.3

Пальчинська М. В., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії, Одеський національний морський університет, докторант кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, Південноукраїнський національний педагогічний університет (Україна, Одеса), ya.maryasha2009@yandex.ru

СИСТЕМОУТВОРЮЮЧІ ПРИНЦИПИ КОНСТРУЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Аналізуються системоутворюючі принципи конструювання соціального простору сучасного суспільства. Метою статті є аналіз особливостей конструювання соціального простору в умовах інформатизації суспільства.

Конструювання соціального простору в умовах становлення інформаційного суспільства має свої особливості. Пережитий нині світом інформаційний вибух дає можливість індивідуві розширювати можливі вектори практичної діяльності, втілювати їх, змінюючи соціокультурне середовище. Відбувається перетворення інформації індивідом, коли отримане знання дозволяє не тільки відобразити світ, а й моделювати власний життєвий простір. Інформація стає необхідним ресурсом для реалізації нового етапу соціального розвитку, який, у свою чергу, призводить до змін у її змісті, тим самим резервуючи в її структурі потенціал подальших можливих соціальних трансформацій.

Розуміння конструювання соціальної реальності в життєдіяльності людини у сучасному соціумі неможливо без урахування амбівалентного впливу масового впровадження інфокомунікаційних технологій. Зараз відбувається стрімке формування суспільства знання, якому притаманні такі пов'язані між собою детермінанти, як безпрецедентне зростання інформаційної насиченості практично всіх сфер соціуму, масове впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в життєдіяльність суспільства та окремої особистості, докорінні зміни моделей соціальної взаємодії тощо. В результаті їх впливу на людину формується певна модель навколишнього соціального світу, яка, у свою чергу, використовується для конструювання соціальної реальності.

Ключові слова: соціальний простір, конструювання соціальної реальності, соціальна взаємодія, інформація.

Актуальність даної теми обумовлена необхідністю аналізу проблем конструювання соціального простору у процесі становлення інформаційного суспільства. За допомогою інформаційних технологій, зокрема комп'ютерних мереж, які продукують віртуальний простір, особистість отримує можливість конструювати як індивідуальне буття, так і буття соціальне, впливаючи на систему соціальних відносин сучасного суспільства.

Мета статті – аналіз особливостей конструювання соціального простору в умовах інформатизації суспільства в контексті соціально-філософської парадигми.

Різні аспекти означеної проблеми розглядалися в контексті різних філософських і соціологічних концепцій. Проблема соціального конструювання реальності розглядається, насамперед, в рамках феноменологічної філософії та соціології П. Бергером та Т. Лукманом. Необхідно відзначити, що вплив на становлення даної концепції зробили прагматизм, розуміюча соціологія М. Вебера, ідеї символічного інтеракціонізму, феноменологія Е. Гуссерля, феноменологічна соціологія А. Шюца. Також слід зазначити концепцію Дж. Серла, у якій конструювання всього різноманіття соціального буття відтворюється завдяки декларації статусних функцій.

Процес конструювання соціального простору обумовлено тим, що люди, намагаючись отримати знання про навколишній світ, відтворюють реальність за допомогою знаків і символів, що дозволяє їм захищатися від невизначеності та встановлювати взаємозв'язок і здійснювати взаємодії, які є необхідною умовою соціальної життєдіяльності. Упевнитися в адекватності власних уявлень людина може лише за допомогою досвіду взаємодії із соціальним середовищем. Значущість

спілкування для конструювання буття в цьому аспекті є очевидною, оскільки спілкування є середовищем, в якому здійснюються соціальні інтеракції: «Комунікативний світ спирається на те, що повідомлення в ньому виявляються відправленими, сприйнятими та зрозумілими. Різноманіття диференційованих узгоджених дій, які затребувані сучасною складною соціальною організацією, залежить від того, наскільки в ній гарантовано взаєморозуміння» [8, с. 163]. Цим обумовлена важливість поняття «інтерсуб'єктивність», яке займає одне з центральних місць в рамках теорії соціального конструювання реальності.

В основі теоретичного конструювання знаходиться розуміння соціальної системи як єдності елементів і зв'язків у процесі соціальної взаємодії. Соціальне буття являє собою упорядковану систему соціальної взаємодії, яка являє собою інтерсуб'єктивний світ. Ця реальність інтерпретується людьми, має для них суб'єктивну значущість, вона «виявляється об'єктивованою, тобто конституюваною порядком об'єктів, які були позначені як об'єкти до моєї появи на сцені» [1, с. 41]. До сутнісних характеристик соціального світу Бергер і Лукман відносять наступні діалектичні аспекти соціальної реальності:

- екстерналізацію (суспільство як суспільний продукт);
- об'єктивацію (суспільство як об'єктивна реальність);
- інтерналізацію (людина як суспільний продукт).

У результаті соціалізації та пристосування до суспільних норм індивід виявляється здатним змінювати навколишній світ у відповідності зі своїми установками, хоча можливість таких змін значною мірою обмежена існуючими соціальними інститутами та об'єктиваціями. Реальність повсякденності «підтримує себе шляхом втілення в рутину» [1, с. 241], що і становить суть інституціоналізації. Крім цього, реальність повсякденності підтримується у взаємодії індивіда з оточуючими, головним чином, у спілкуванні, причому значимі інші, хоча і займають центральне положення в цьому процесі, не є єдиними його учасниками, важливі також і менш значущі соціальні суб'єкти.

Теорія соціального конструювання реальності Бергера і Лукмана не розкриває в онтологічному аспекті проблем буття, тобто того, що являє собою соціальний простір незалежно від свідомості людей, вона прагне розкрити ті механізми, які дозволяють людям спільно конструювати реальність. Питання стосовно відповідності цієї конструкції дійсності не є першочерговим, важливим є те, наскільки вона соціально схвалена, оскільки за допомогою конструкцій в процесі співіснування людей вирішуються практичні проблеми. Системоутворюючим принципом даної концепції є виявлення механізмів, завдяки яким будується реальність, як вона спільно організовується, який в результаті соціального конструювання має не онтологічний, а виключно соціальний зміст.

Один з основних проблемних аспектів в аналізі обраної теми полягає в тому, чи відбувається пізнання і конструювання реальності в якомусь соціальному просторі або ж воно неминуче обмежене лише індивідуальною свідомістю, а соціальність – лише абстракція, що представляє собою насправді деяку схожість уявлень у індивідів. У теорії Бергера і Лукмана показані, з одного боку, індивіди, що підтримують своїми взаємодіями реальність, з іншого боку – реальність, що впливає на них в силу своєї фактичності. Тому теорія соціального

конструювання досліджує ці процеси як з точки зору індивіда, так і з точки зору соціуму, аналізуючи при цьому структури, які виникають. Вихідним є положення, що конструювання реальності спочатку відбувається в індивідуальній свідомості (при цьому важливим є те, що індивідуальна свідомість формується в ході соціалізації, яка відбувається під впливом соціальних норм на людину), а потім ці індивідуальні смисли необхідно скоординувати з іншими людьми, причому ця координація повинна відбуватися безперервно.

Завдяки соціальному конструюванню люди мають можливість адаптуватися до об'єктивно існуючої реальності, яка повністю не підлягає осмисленню. Важливо не тільки те, як певна конструкція дозволяє особистості існувати у суспільстві, але й те, як вона допомагає соціальній взаємодії. Теорія соціального конструювання реальності, не заперечує впливу патернів на особистість і не стверджує безмежної свободи людини в конструюванні соціального простору, більше того, вона пояснює, як створені моделі поведінки, які можуть впливати на життя індивідів. П. Бергер і Т. Лукман використовують поняття «реїфікація». Реїфікація, згідно, є кінцевим ступенем об'єктивації, через нього «об'єктивованій світ перестає сприйматися як людське» [1, с. 146]. Інтерсуб'єктивність конституювання соціального світу є причиною набуття деякої міри об'єктивної фактичності.

Дж. Серл пропонує бачення проблеми конструювання реальності виходячи з того, що людське суспільство починається не з соціальної реальності, оскільки соціальність, заснована на колективній інтенціональності, властива і тваринам, а з інституціональної реальності, яка є можливою лише на основі біологічної здатності людини до символізації. Символ, особливо у мові, забезпечує перехід від біологічної до надбіологічної форми організації життєдіяльності – культури. Процес приписування об'єктам символічних функцій і перетворення їх в інституційні об'єкти Серл описує за допомогою двох категорій: конститутивних правил і перформативних речень, причому обидві ці категорії взаємопов'язані і для них велике значення має конвенціональний контекст: «Соціальні об'єкти завжди конструюються соціальними діями; і, в цьому сенсі, об'єкт тільки триваюча можливість дії» [11, с. 12].

Пояснюючи природу соціальних інститутів, Серл вважає, що людина слідує тим диспозиціям, які розвинулися в ньому під впливом сукупності конститутивних правил: «Ключом до вирішення проблеми існування соціальної реальності є поняття про колективно впізнані декларації статусних функцій, з яких будуються всі інститути нашої цивілізації» [7, с. 16]. Люди не підсвідомо слідують цим правилам, але розвивають низку диспозицій, які дозволяють сприймати правила складних суспільних інститутів. Велика кількість інституціональних фактів може бути створена шляхом перформативними висловлювань: «...конструктивне правило дозволяє функції накладатися на мовну дію, тільки коли виконання цієї мовної дії у відповідних обставинах може створювати накладення цієї функції і таким чином створювати новий інституційний факт» [7, с. 17]. Інституційна реальність народжується перформативно, тому мову Серл трактує як інституційну реальність: «...щоб мати інституціональні факти взагалі, суспільство повинно мати принаймні примітивну форму мови, в цьому сенсі інститут мови –

логічно первинний по відношенню до інших інститутів. З цієї точки зору мова – базисний соціальний інститут в тому сенсі, що всі інші припускають мову, але мова не припускає інших...» [7, с. 19]. Серл виокремлює такий аспект соціального конструювання, як некерованість даного процесу, яка проявляється у розбіжності між моделлю і результатом – дуже поширене явище в контексті соціального конструювання. У рамках даної теорії соціального конструювання реальності підкреслюється, що соціальний порядок є лише продуктом людської діяльності, безперервним людським виробництвом, і ніякого іншого онтологічного статусу йому приписати не можна. Якщо система соціальної взаємодії постійно не відтворюватися в повсякденних практиках індивідів, вона перестав існувати: «...той факт, що набір деяких відносин конструює умови істинності деякого поняття і той факт, що ці відносини зазвичай підсумовуються в підсумковому понятті ... не тягне за собою, що слово, що виражає це поняття, не може бути визначено ...» [7, с. 16].

Звертаючись до основних положень теорії соціального конструювання, інший відомий напрямок – етнометодологія, акцентує увагу на процесуальному характері соціальної дії. Згідно Г. Гарфінкелю, дії, за допомогою яких здійснюється виробництво та управління обстановкою організованих повсякденних занять, ідентичні процедурам, які застосовуються для раціоналізації соціального життя. Це дає людям можливість представляти соціальний світ як упорядкований: «Людині властиво аналізувати свій досвід у пошуку ситуації, яка актуальна для нього в даний момент. Іноді раціональність має відношення до того факту, що він аналізує ці дві ситуації в плані їхньої сумісності, а іноді – до його прагнення зробити речі порівнянними» [4, с. 287]. Згідно етнометодології, вчинення і осмислення вчинків у процесі комунікації являють собою створення свого соціального світу, який постійно формується у соціальній взаємодії. В якості провідного методу Г. Гарфінкель виділяє документальний метод інтерпретації, який полягає у «... відношенні до соціального явища як до «документу», що лежить в основі запропонованого патерну як до того, що «вказує на нього», і як до «виступаючого від його імені»» [4, с. 89]. Успішне спілкування вдається його учасникам тому, що вони інтерпретують свою поведінку як типовий приклад («документ») відомого зразка. Люди докладають всіх зусиль до того, щоб конструювати соціальну реальність таким чином, щоб вона відтворювала сенс. Суть соціальної дії етнометодологія бачає у здатності типізувати те, що породжує соціальний порядок. Повсякденність повинна бути впорядкована, звична, передбачувана, близька, проте, вона не є статичною, вона динамічна за своєю природою, оскільки кожен момент індивідами робиться вибір на користь того чи іншого вчинку. Люди приймають як даність те, що світ, незалежний від них, існує, оскільки щодня стикаються із обмеженнями, з якими змушені миритися, і з перешкодами, з які потрібно долати. Положення про те, що світ, незалежний від нас, існує, є припущенням, яке необхідне для того, щоб мати сенс існування, тобто постулювання існуючого світу є для повсякденного мислення логічною необхідністю.

Ключове питання полягає в тому, яким чином кожна особистість може знати, що її конструкції, його світосприйняття є адекватним. По-перше, людина може судити про це на основі досвіду соціальної взаємодії.

Конструювання індивідуального та соціального буття, безумовно, залежить від біологічних, когнітивних, соціальних, культурних та ін. умов, у будь-якому випадку в кінцевому підсумку визначається власним досвідом суб'єкта. Будь-яке знання прив'язане до дії, воно виступає як засіб організації досвіду. У цьому сенсі конструювання нерозривно пов'язане з соціальною практикою. По-друге, критерієм адекватності інтерпретації світу можуть бути інші люди. Звідси ми робимо висновок щодо значимості спілкування для конструювання реальності: спілкування є фактично те середовище, в якій здійснюється реальність.

Теорія соціального конструювання реальності не заперечує факту «влади соціального», того, що створені поколіннями суспільні інститути перетворюються на форму примусу, і людина створює реальність, яка в кінцевому підсумку її обмежує. Конструювання світу, згідно П. Бурдьє, здійснюється під тиском завдяки структурам габітусу, що формують розумові і поведінкові установки індивідів, причому ці структури мають соціальний генезис і засвоюються в процесі соціалізації. Структури габітусу можуть мати і мовний характер, але найбільш суттєві приписи, що формують габітус, передаються, згідно Бурдьє, поза промови і свідомості. Соціальний світ прагне сприйматися як очевидний, тому завдяки габітусу ми отримуємо соціальний світ, який здається очевидним: «...можна зобразити соціальний світ у формі багатовимірного простору, побудованого за принципами диференціації та розподілу, сформованим сукупністю діючих властивостей в розглянутому соціальному універсумі...» [3, с. 15]. Більша частина наших дій, особливо тих, які виникають з габітусу, дії спонтанні, хоча вони не є вимушеними. Ілюзія перебування у сконструйованій власній реальності ніколи не буває настільки повною, як у випадку, коли люди діють, слідуючи схемам свого габітусу. Практика, за його думкою, скоріше неусвідомлена, ніж усвідомлена поведінка індивіда, що підкоряється правилам, які інтерналізовані із зовнішнього середовища в процесі активної взаємодії з ним: «Що існує, так це простір відносин, який настільки ж реальний, як географічний простір ...» [3, с. 18]. Виходячи з судження про цілорациональні дії, він робить висновок, що індивіди керуються у своїй поведінці якоюсь соціальною нормою, чий вплив вони навряд чи усвідомлюють.

У теорії соціального конструювання реальності не робиться особливого акценту на окремої особистості (до цього, зокрема, апелюють критики теорії, які стверджують, що при подібному підході суб'єктивність фактично втрачається, а індивід, наділений певними соціальними ролями, перетворюється на просту позицію в системі соціальної взаємодії). Тим не менше, теорія соціального конструювання реальності заперечує безумовну підпорядкованість людей структурам, прагнучи показати діалектику взаємин індивіда та суспільства.

Конструювання соціального простору в умовах становлення інформаційного суспільства має свої особливості. Пережитий нині світом інформаційний вибух дає можливість індивідові розширювати можливі вектори майбутньої практичної діяльності, втілювати їх, змінюючи соціокультурне середовище. Відбувається перетворення інформації індивідом, коли отримане знання дозволяє не тільки відображати світ, а й моделювати свій життєвий простір. У даному контексті *інформація виступає як міра необхідного в ході соціальних перетворень*: «Більш

конструктивні теорії, що намагаються виявити культурні наслідки виробництва, розподілу та обробки інформації, що стали конституюючими умовами тих соціальних структур, які виникли в промислово розвинених країнах під впливом комп'ютерної революції. Це, у свою чергу, викликає дискусії про те, яким чином таке нове значення інформації має оцінюватися з точки зору суспільства» [2, с. 107]. *Інформація стає необхідним ресурсом для реалізації нового етапу соціального розвитку, який, у свою чергу, призводить до змін у її змісті, тим самим резервуючи в її структурі потенціал подальших можливих соціальних трансформацій: «...на початку ХХІ перетворююча діяльність людини почала базуватися на інформації...»* [10, с. 214]. *Інформація виступає як інтегративне відображення всього комплексу соціальної практики в різних структурах суспільного буття, що свідчить про відображення інформацією не тільки закономірностей розвитку соціуму, але так само і фундаментальних проблем, невирішеність яких обумовлює деяку стохастичність в орієнтації вектора суспільного розвитку. У даному контексті інформація тісно пов'язана із закладеними в соціальній системі ресурсами розвитку: «Інформація стала масовим і універсальним посередником у всіх видах соціальної взаємодії, так як торкнулася саме субстанційних основ соціального, оскільки універсальне і субстанційне виражене у загальному зв'язку»* [5, с. 58].

Процес інформатизації суспільства має «соціотехнічний» характер [9], він виступає базисом науково-технічного та соціально-економічного розвитку, будучи відмінною рисою розвинених в технічному відношенні країн, і робить істотний вплив на систему соціальної взаємодії. У процесі інформатизації суспільства відбувається прогресивно наростаюче використання інформаційних технологій та інформації: «Інформатизація суспільства істотним чином впливає не тільки на коеволюцію природи і суспільства, а й стає важливим ресурсом подолання соціальних ризиків, породжуючи водночас нові» [5, с. 193]. Інформатизація суспільства постає як сукупність взаємопов'язаних технічних, економічних, політичних і соціокультурних чинників, які забезпечують широкомасштабний інформаційний обмін в соціумі з метою подальшого його розвитку. Інформатизація повинна бути органічно пов'язана з підвищенням інтелектуального потенціалу особистості, що сприяє підвищенню інформаційного потенціалу суспільства.

Сьогодні суб'єкт пізнання – це людина, що використовує інформацію безпосередньо як засіб конструювання свого індивідуального буття, формуючи з її допомогою свої цілі і визначаючи спрямованість і структуру дій, постійно долаючи невизначеність, що об'єктивно присутня в соціальній практиці. Особистість також виступає джерелом власної інформації, відображаючи свої уявлення і ставлення до будь-яких подій. Таким чином, інформація ініціює низку свідомих дій суб'єкта: від формування мотиву до діяльності до реалізації мети. Інформація на даному етапі розвитку цивілізації може розглядатися лише як потенційне знання і розумітися не стільки в сенсі зменшення або зняття невизначеності в тих чи інших ситуаціях, скільки у створенні сприятливих умов для вироблення суб'єктом ряду альтернативних рішень і вибору з них найбільш оптимального, а також як необхідна передумова процесу розвитку особистості.

Розуміння конструювання соціальної реальності в життєдіяльності людини у сучасному соціумі неможливо без урахування амбівалентного впливу масового впровадження інфокомунікаційних технологій. Зараз відбувається стрімке формування суспільства знання, якому притаманні такі пов'язані між собою детермінанти, як безпрецедентне зростання інформаційної насиченості практично всіх сфер суспільної системи, входження інформаційно-комунікаційних технологій в життєдіяльність соціуму і людини, докорінні зміни моделей соціальної взаємодії тощо. Це призводить до того, що саме в інформаційному типі суспільного устрою інформаційно-комунікаційні технології відіграють значну роль у життєдіяльності людини. В результаті їх впливу на людину формується певна модель навколишнього соціального світу, яка, у свою чергу, використовується для конструювання соціальної реальності.

Сучасна інформаційно-комунікаційна система на відміну від усього попереднього історичного досвіду минулого конструє символічну реальність, що володіє віртуальним характером, і в силу цього має свою специфіку. Остання полягає в тому, що «сама реальність (тобто матеріальне/символічне існування людей) повністю схоплена, повністю занурена у віртуальні образи, в вигаданий світ, світ, в якому зовнішні відображення знаходяться не просто на екрані, через який передається досвід, але самі стають досвідом» [6, с. 351].

Аналіз особливостей конструювання соціального та індивідуального буття в умовах інформатизації суспільства дає можливість зрозуміти, яким чином внаслідок інтенсифікації суспільних процесів та за допомогою інфокомунікаційних технологій змінюються можливості конструювання соціальної реальності та відтворення певної системи соціальної взаємодії.

Висновки. Будь-яка людина, включена у соціальні відносини, стає особистістю і бере участь у конструюванні реальності, що відбувається як на індивідуальному, так і на соціальному рівнях. Цей процес, насамперед, здійснюється в повсякденності у формі типових уявлень, які притаманні певній суспільній системі. Людина, створюючи своїми повсякденними діями конструкти індивідуального буття, тим самим бере участь також у конструюванні соціального простору, у якому відбувається її життєдіяльність.

Конструювання соціального простору сучасного суспільства неможливе без урахування специфіки трансформаційних процесів, притаманних суспільству в глобальному масштабі, зокрема, становлення інформаційного суспільства, під впливом якого склалася нова комунікаційна система, яка внесла істотні зміни в сучасну культуру, та надає суттєвий вплив на життєдіяльність людини в умовах впливу потужних інформаційних потоків на людську свідомість.

У процесі освоєння людиною навколишнього світу відбувається опредмечивання інформації, фіксація її в соціальній пам'яті. Та частина інформації, яка сприяє розвитку системи, допомагає встановити найбільш оптимальні відносини у взаємодіях між окремими індивідами і співтовариствами, а також між природою і суспільством, закріплюється в штучній, надбіологічній програмі існування. Подальший розвиток суспільства в сучасних умовах неможливий без посилення інформаційного потенціалу конкретного суспільства, впровадження нових

інформаційних технологій та інформаційних систем в процеси, які пов'язані з конструюванням та відтворенням індивідуального та соціального буття.

Список використаних джерел

1. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. – М.: Медиум, 1995.
2. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний / пер. с нем. Антоновского А., Гороховой Г., Ефременко Д., Каганчук В., Месяц С. – М.: Logos, 2010. – 248 с.
3. Бурдые П. Социология социального пространства / Пер. с франц.; отв. ред. перевода Н. Шматко. – М.: Институт экспериментальной социологии; СПб.: Алетейя, 2007. – 288 с.
4. Гарфинкель Г. Исследования по этнометодологии. – СПб.: Питер, 2007. – 335 с.
5. Игнатев В. Социальная система как информационное взаимодействие [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ayp.ru/library/sotsialnaya-sistema-kak-informatsionnoe-vzaimodeistvie/1122>
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура: пер. с англ. / под науч. ред. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
7. Левин С. Метафизика и общая теория социальной реальности Дж. Сёрла. – <http://cyberleninka.ru/article/n/metafizika-i-obschaya-teoriya-sotsialnoy-realnosti-dzh-syorla>
8. Назарчук А. Идея коммуникации и новые философские понятия XX века // Вопросы философии. – 2011. – №5. – С.157–166.
9. Негодаев И. А. На путях к информационному обществу. – Ростов-на-Дону: Изд-во ДГТУ, 1999. – 392 с.
10. Пунченко О. Цивилизационное измерение истории человечества: [монография]. – Одесса: Астропринт, 2013. – 448 с.
11. Серл Дж. Конструирование социальной реальности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psyberlink.flogiston.ru/internet/bits/searle.htm>

References

1. Berger P., Lukman T. Sotsialnoe konstruirovaniye realnosti. Traktat po sotsiologii znaniya. – М.: Medium, 1995.
2. Behmann G. Sovremennoe obschestvo: obschestvo riska, informatsionnoe obschestvo, obschestvo znaniy / per. s nem. Antonovskogo A., Gorohovoy G., Efremenko D., Kaganchuk V., Mesyats S. – М.: Logos, 2010. – 248 s.
3. Burde P. Sotsiologiya sotsialnogo prostranstva / Per. s frants.; otv. red. perevoda N. Shmatko. – М.: Institut eksperimentalnoy sotsiologii; SPb.: Aleteyya, 2007. – 288 s.
4. Garfinkel G. Issledovaniya po etnometodologii. – SPb.: Piter, 2007. – 335 s.
5. Ignatev V. Sotsialnaya sistema kak informatsionnoe vzaimodeystvie [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://ayp.ru/library/sotsialnaya-sistema-kak-informatsionnoe-vzaimodeistvie/1122>
6. Kastels M. Informatsionnaya epoha: ekonomika, obschestvo i kultura: per. s angl. / pod nauch. red. O. I. Shkaratana. – М.: GU VShE, 2000. – 608 s.
7. Levin S. Metafizika i obschaya teoriya sotsialnoy realnosti Dzh. Syorla. – <http://cyberleninka.ru/article/n/metafizika-i-obschaya-teoriya-sotsialnoy-realnosti-dzh-syorla>
8. Nazarchuk A. Ideya kommunikatsii i novyye filosofskie ponyatiya XX veka // Voprosy filosofii. – 2011. – №5. – С.157–166.
9. Negodaev I. A. Na putyakh k informatsionnomu obschestvu. – Rostov-na-Donu: Izd-vo DGTU, 1999. – 392 s.
10. Puchenko O. Tsivilizatsionnoe izmerenie istorii chelovechestva: [monografiya]. – Odessa: Astroprint, 2013. – 448 s.
11. Serl Dzh. Konstruirovaniye sotsialnoy realnosti [Elektronnyiy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://psyberlink.flogiston.ru/internet/bits/searle.htm>

Palchinskaja M. V., PhD, Associate Professor, Department of Philosophy of the Odessa National Maritime University, doctoral student in «Philosophy, sociology and management of socio-cultural activities» South Ukrainian National Pedagogical University (Ukraine, Odessa), ya.maryasha2009@yandex.ru

System–design principles of social space in the conditions of formation of information society

In the article analyzes the systemcreating design principles of social space in modern society. The article is to analyze the design features of social space in terms of the information society in the context of social and philosophical paradigms.

Construction of social space in terms of the information society has its own speciality. Information explosion which lived in current world makes it possible to expand the individual potential vectors for future practice, implement them, one changing socio-cultural environment. There is transformation information by individ, where received knowledge can not only reflect the world, but also to model your living space. Information becomes necessary resources to implement the new stage of social development, which in turn leads to changes in its content, thereby reserving capacity in its structure further possible social transformations.

Understanding the construction of social reality in human life in modern society is impossible without ambivalent impact mass introduction of information and communication technologies. Now is the rapid formation of the knowledge society, which has the following interrelated determinants as unprecedented growth of information saturation almost all spheres of society, entry information and communication technologies in the life of society and the individual, fundamental changes in patterns of social interaction and so on. As a result, their impact on people formed a certain model of the social world, which in turn is used for the construction of social reality.

Keywords: social space, construction of social reality, social interaction, information.

Пальчинская М. В., кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры философии Одесского национального морского университета, докторант кафедры «Философии, социологии и менеджмента социокультурной деятельности» Южноукраинского национального педагогического университета (Украина, Одесса), ya.maryasha2009@yandex.ru

Системообразующие принципы конструирования социального пространства в условиях становления информационного общества

Анализируются системообразующие принципы конструирования социального пространства современного общества. Целью статьи является анализ особенностей конструирования социального пространства в условиях информатизации общества.

Конструирование социального пространства в условиях становления информационного общества имеет свои особенности. Переживаемый миром информационный взрыв дает возможность индивиду расширять возможные векторы практической деятельности, воплощать их, изменяя социокультурную среду. Происходит преобразование информации индивидом, когда полученное знание позволяет не только отражать мир, но и моделировать собственное жизненное пространство. Информация становится необходимым ресурсом для реализации нового этапа социального развития, который, в свою очередь, приводит к изменениям в ее содержании, тем самым резервируя в ее структуре потенциал дальнейших возможных социальных трансформаций.

Понимание конструирования социальной реальности в жизнедеятельности человека в современном социуме невозможно без учета амбивалентного влияния массового внедрения инфокоммуникационных технологий. Сейчас происходит стремительное формирование общества знания, которому присущи такие связанные между собой детерминанты, как беспрецедентный рост информационной насыщенности практически всех сфер социума, массовое внедрение информационно-коммуникационных технологий в жизнедеятельность общества и отдельной личности, коренные изменения модели социального взаимодействия и т.д. В результате их воздействия на человека формируется определенная модель окружающего социального мира, которая, в свою очередь, используется для конструирования социальной реальности.

Ключевые слова: социальное пространство, конструирование социальной реальности, социальное взаимодействие, информация.

УДК 111.85

Еременко Ю. В., кандидат философских наук, викладач кафедри хореографії, Інститут культури і мистецтв Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка (Україна, Полтава), koliana1960@gmail.com

ЕСТЕТИЗАЦІЯ ЯК СПОСІБ ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНУ СМЕРТІ

Філософська проблематика, пов'язана зі смертю, перебуває в центрі дослідницької уваги стільки ж, скільки існує сама філософія. У той же час, відносно невеликий сегмент теоретичного знання охоплює її естетичні аспекти. Мета цієї статті – окреслити деякі особливості естетичного сприйняття феномену смерті.

На думку автора, гранична складність осмислення цього явища змушує людську свідомість вдаватися до компенсаторного механізму – естетизації смерті. Найпоширенішим способом естетизації смерті є її персоніфікація. У рефлексивному процесі смерть позначається через певні образи та естетичні концепції, пов'язані з життям.